

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJNAJE KAZNI ZAPORA LJUBLJANA ODDELEK NOVO MESTO

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** javni, zavod za prestajanje kazni zopora (Oddelek).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** priporniki in obsojenci.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** Uradna zmogljivost Oddelka je nespremenjena – 35 oseb. Na dan obiska je bilo v Oddelku nameščenih 37 zaprtih oseb, od tega 21 pripornikov in 16 obsojencev (od teh ni nihče kaznen zopora prestajal na podlagi 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij – ZIKS-1 ali bil v hišnem zoporu). V času našega obiska je bil enemu izmed pripornikov pripor odpravljen, zato se je število pripornikov na dan našega obiska zmanjšalo na 20.

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **nenajavljen** in **opravljen** dne 17. 5. 2017.¹
- ▶ **Skupina za obisk:** predstavnik varuha (svetovalec Varuha) in predstavnica pogodbene nevladne organizacije (Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto).
- ▶ **Vsebina obiska:** sprejela nas je vodja oddelka, s katero je bil opravljen uvodni razgovor. Sledil je ogledal bivalnih prostorov in pogovor z zaprtimi osebami, ki so to želele. Po ogledu prostorov v Oddelku, je bil opravljen tudi zaključni razgovor z vodjo.

¹ Prejšnji obisk je bil opravljen 25. 3. 2015.

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij (Generalni urad URSIKS), Oddelku pa v vednost 9. 6. 2017, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 27. 6. 2017, torej 18. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- da je bilo delno realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska glede uporabe novega hišnega reda. V veljavo je namreč stopil nov hišni in dnevni red za pripor (hišni red velja od 7. 12. 2016, dnevni red pa od 7. 2. 2017 dalje), ki sta prevedena v angleški jezik,
- da vsaka zaprta oseba ob sprejemu v Oddelek prejme izvod hišnega in dnevnega reda, pri čemer prejem pisno potrdi,
- da so bila tla pod nadstreškom pred Oddelkom, ki je namenjen tudi za izvajanje obiskov, od prejšnjega obiska tlakovana,
- da je bila pri nadstrešku pred Oddelkom, obnovljena stara klop in postavljena še ena nova,
- da je bilo realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska, da se proučijo možnosti zamenjave pralnega stroja, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je Oddelek dobil nov pralni in sušilni stroj,
- da je bilo realizirano priporočilo DPM iz prejšnjega obiska, da bo v čim krajšem času prišlo do realizacije nabave športne opreme za Oddelek, saj je bilo ob tokratnem obisku ugotovljeno, da je prostor za rekreacijo opremljen z novo opremo (z mizo za namizni tenis, večfunkcijskim »benčom«, »steperjem«, napravami za dvigovanje telesa, skupaj 7 fitness naprav),
- da so skupne prostore obsojenskega oddelka opremili z novimi LCD televizorji (skupaj 4). Prav tako so v tem delu obsojencem omogočeni dostopi do kabelskih programov preko operaterja »Total TV« in
- da tudi ob tokratnem obisku ni bilo ugotovljene prekomerne uporabe prisilnih sredstev in strožjih ukrepov zoper zaprte osebe, niti glede tega, s strani zaprtih oseb, ni bilo pritožb.

DPM: ponovno smo izrazili pričakovanje, da se bo predvsem v pripornem delu spoštovala uradna kapaciteta oddelka ter da se bo tudi vnaprej pravočasno pristopalo k reševanju prezasedenosti Oddelka s postopki za premestitev.²

DPM: predlagali smo, da namestitev po dveh pripornikov v malih pripornih sobah (dejansko samskih sobah) v Oddelku uporabijo zgolj izjemoma.³

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo dejansko v najkrajšem možnem času prišlo do realizacije (izdelave) novega hišnega in dnevnega reda za obsojeniški oddelek.

DPM: ponovno smo predlagali proučitev možnosti zamenjave talnih oblog.⁴

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da vodstvo Oddelka redno spremlja številčno stanje pripornikov in v sodelovanju z matičnim zavodom in Generalnim uradom poskrbi za pravočasno premeščanje pripornikov v druge zavode.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da Oddelek pojasnjuje, da v manjše priporne sobe oddelek nameščajo po enega pripornika. V primeru, da pripornik ne želi bivati v samski sobi, skupinske sobe pa so zasedene, omogočijo bivanje tudi dvema pripornikoma, a le v primeru, da vsak podpiše izjavo, da ne želi bivati v sobi sam.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da so aktivnosti v zvezi novih Hišnih redov in Dnevnih redov za obsojence v teku.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da se strinjamo z ugotovitvijo DPM o dotrajanosti tal in potrebnosti obnove le teh v vseh prostorih Oddelka. Glede na postavljene prioritete s strani Oddelka, bodo letos v oddelku realizirani naslednji investicijski posegi: predelava kuhinje v računalniško učilnico, ureditev posebnega prostora za odstranitev, nakup detektorskih vrat in montaža dodatnega okna za nadzor sprehoda. Obnova tal bo lahko prišla v poštev v letu

² Vodja oddelka je pojasnila, da je v Oddelku še vedno določeno maksimalno število zaprtih oseb, in sicer 20 pripornikov in 29 obsojencev, tako da se pripornike kot obsojence v primer, da je to število preseženo, premešča v druge ZPKZ-je. Po pregledu dokumentacije je bilo ugotovljeno, da se povprečno število zaprtih oseb vsako leto nekoliko zmanjšuje (v letu 2015 je bilo povprečno število zaprtih 41.8, v letu 2016 39.1 in v letu 2017 38). V letu 2017 je bilo najmanjše številčno stanje obsojencev 12 in največ 23, pripornikov pa 14 in največ 23.

³ Vodja je še pojasnila, da je v malih pripornih sobah namenjenih za nameščanje le ene osebe, omogočeno bivanje tudi dvema pripornikoma, a le v primeru, če podpišejo izjavo, da ne želijo biti v sobi sami.

⁴ Ugotovljeno je bilo, da žal še vedno ni bilo realizirano priporočilo DPM iz več prejšnjih obiskov, ki so se nanašala na potrebo po zamenjavi iztrošenih talnih oblog.

2018, če jo bo vodstvo oddelka predlagalo kot prioriteto investicijo.

DPM: predlagali smo, da se proučijo možnosti, da bi se stare TV sprejemnike pregledalo in jih namenilo za uporabo v pripornih bivalnih prostorih. Prav tako predlagamo, da se preuči možnost, da bi se tudi v priporniški oddelek namestila kabelska televizija.⁵

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da oddelek zagotavlja TV sprejemnike v dnevnem prostoru, ki je hkrati tudi soba za rekreacijo in jo uporabljajo vse kategorije zaprtih oseb. V treh obsojeniških sobah zagotavljajo v vsakem predprostoru sobe TV sprejemnik. Stare in dotrajane TV sprejemnike, ki se nahajajo v kuhinji, bodo odstranili. Oddelek bo skupaj z matičnim zavodom proučil tehnično izvedljivost in finančne možnosti realizacija kabelske TV tudi na pripornem oddelku.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bodo načrtovana prenovitvena dela prostora za izločitev in predelavo kuhinje v učilnico v najkrajšem možnem času tudi izvedena.⁶

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da so aktivnosti za načrtovana prenovitvena dela v teku, trenutno poteka povabilo k oddaji ponudb, dela se bodo predvidoma začela v septembru 2017.

DPM: predlagali smo, da se preuči možnost namestitve hladilnikov v bivalne prostore, saj bi s tem omogočili tudi nakupe izdelkov, ki se hitreje kvarijo.⁷

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da na podlagi Hišnega reda smejo zaprte osebe prejemati sveže sadje, predpakirana živila in brezalkoholne pijače. V pošiljkah s hrano ne smejo prejemati hitro pokvarljivih živil in pijače ter živil, ki jih je potrebno hraniti v hladilniku. Zaprte osebe lahko prejmejo mleko s podaljšano obstojnostjo. V Oddelku bodo sicer proučil možnost namestitve hladilnikov v bivalne prostore,

⁵ Več pripomb glede možnosti gledanja TV-ja oziroma spremljanja TV programov pa smo slišali s strani pripornikov, saj ti še vedno nimajo možnosti uporabe TV sprejemnikov Oddelka, niti nimajo možnosti priklopa lastnih TV-jev na kabelskega operaterja. V času obiska oziroma med pregledom prostorov, smo v prostoru bivše kuhinje opazili več starih TV sprejemnikov (TV sprejemniki iz obsojeniškega oddelka, ki so bili zamenjani z novimi), ki bi jih morda bilo možno uporabiti oziroma namestiti v priporne bivalne prostore.

⁶ Vodja je omenila še druge investicije, ki so bile izvedene v zadnjem času, in sicer sta bili zamenjani peč za ogrevanje sanitarne vode in detektorska vrata na hodniku. Do konca leta naj bi pričeli tudi s prenovno prostora za izločitev in predelavo kuhinje v učilnico.

⁷ Za nabavo artiklov v trgovini imajo zaprte osebe možno izbiro iz seznama artiklov, vendar naj ne bi bilo mogoče dobiti vseh artiklov, ki so na seznamu, in sicer je problematična hrana, ki je hitreje pokvarljiva oziroma lahko povzroča neprijetne vonjave (kot npr. salama). Prav tako smo ob ogledu sob opazili, da imajo v sobah mleko in sok, ki se lahko tudi hitro pokvarita, če nista v hladnem prostoru.

potrebno pa je upoštevati, da je namestitvev hladilnikov povezana s tehničnimi zmožnostmi električne instalacije in dodatnimi finančnimi sredstvi, ki za to niso bila predvidena.

DPM: predlagali smo, da se preveril stanje tal v veliki spalnici bivalnega prostora številka 3 ter se po potrebi zadevo sanira.⁸

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da so v Oddelku preverili stanje tal v veliki spalnici bivalnega prostora številka 3 in ugotovili, da je vlaga na parketu posledica puščanja vode, kar so že sanirani. Parket bodo na tem delu odstranili oziroma zamenjali.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo do ponovne ureditve knjižnice prišlo v čim krajšem času, prav tako smo predlagali, da se proučijo možnosti, da se katero izmed zaprtih oseb razporedi na delo v knjižnico.⁹

Generalni urad URSIKS: Oddelek je pojasnil, da so že pospravili in uredili knjižnico. V sistemizaciji delovnih mest za zaprte osebe nimajo predvidenega delovnega mesta knjižničarja, saj ocenjujejo, da za to ni potrebe. Ko se pokaže potreba, določijo obsojenca, ki v okviru 51. člena ZIKS-a uredi knjižnico.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da se bo vodstvo dogovorilo z JGZ in se bo zagotovilo dovolj materiala za delo oziroma našlo drugo ustrezno rešitev, ki bo povečala število delovnih mest (če je le možno vsem obsojencem ki so sposobni za delo in želijo delati). Prav tako ponovno predlagamo, da se prouči možnost da bi se delo omogočilo tudi pripornikom.

Generalni urad URSIKS: Oddelek je pojasnil, da so v letu 2016 in 2017 imeli tri sestanke s predstavniki JGZ glede možnosti zagotovitve dela zaprtim osebam. V letu 2016 so se v dogovoru z direktorjem JGZ Rinka Celje odločili, da povečajo število sistemiziranih delovnih mest v JGZ in sicer iz 10 mest na 13 mest.

Na hišnih delih imajo sistemiziranih 6 delovnih mest. Skupaj imajo torej sistemiziranih 19 delovnih mest, toliko kot je kapaciteta Oddelka.

Za opravljanje dela pripornikov bi bila potrebna dodatna delavnica, saj je obstoječa delavnica namenjena delu obsojencev in je ves čas zasedena, v

⁸ Ob ogledu bivalnih prostorov obsojeniškega oddelka večjih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti nismo ugotovili oziroma smo pomanjkljivost ugotovili le v veliki spalnici bivalnega prostora številka 3, kjer se ob desni strani pri oknu po tleh širi vlaga. Vodja oddelka je pojasnila, da je mnenje vzdrževalcev, da po vsej verjetnosti vlaga prihaja navzgor iz kletnih prostorov.

⁹ Priporniki in obsojenci imajo vsaka dva tedna možnost izposoje knjig iz Knjižnice Mirana Jarca. Prav tako imajo obsojenci in priporniki možnost izposoje knjig tudi iz manjše knjižnice na Oddelku, ki pa jo je potrebno pospraviti in urediti, saj je bila ob prenovi v Oddelku namenjena za shranjevanje orodja in materiala.

bivalnih prostorih pa ni mogoče še delati, saj so že sedaj sobe pripornikov prenatrpane, poleg tega pa so kapacitete pripora dostikrat presežene. Možnosti, da bi priporniki delali v dnevnem prostoru ni, saj se tam izvaja v dopoldanskem času rekreacija za pripor, drugega ustreznega prostora v Oddelku ni.

DPM: predlagali smo, da Oddelek vloži več navora tudi v zagotavljanje možnosti vključevanja zaprtih oseb v formalne oblike izobraževanja.¹⁰

Generalni urad URSIKS: Oddelek je pojasnil, da se je v oktobru 2015 začel izvajati program osnovne šole za odrasle, ki se je dvakrat tedensko izvajal vse do 27. 6. 2016, ko se je program zaradi težav pri izvajanju s strani izvajalca izobraževanja začasno zaključil. Finančna sredstva za izobraževanja obsojencev je zagotovil Razvojno izobraževalni center Novo mesto, ki je sredstva pridobil na javnih razpisih. V Oddelku se redno izvaja izobraževalni program »Vseživljenjskega učenja«, ki ga izvaja Razvojno izobraževalni center Novo mesto in v okviru katerega se ob petkih po 2 šolski uri izmenično tedensko, enkrat za obsojence in nato za pripornike, izvajajo delavnice z različno tematiko (ustvarjalne delavnice, pogovorne delavnice, potopisna predavanja, delavnice vezane na specifične praznike, učenje zdravega življenjskega sloga, itd). Izobraževanje izven Oddelka poteka na Razvojno izobraževalnem centru Novo mesto. Celo leto poteka računalniško opismenjevanje, delavnice potekajo dvakrat tedensko po dve uri. V računalniško opismenjevanje je bilo v letu 2016 vključenih 22 obsojencev. Obsojenci se tudi udeležujejo potopisnih predavanj v Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu.

DPM: ponovno smo opozorili na problematičnost prakse deljenja terapije s strani pravosodnih policistov in predlagali, da se proučijo možnosti za

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da predlog za stalno dnevno prisotnost medicinske sestre trenutno ni izvedljiv. V Oddelku ni zaposlenega zdravstvenega

¹⁰ V času našega obiska žal nobena izmed zaprtih oseb ni bila vključena v formalno obliko izobraževanja.

dnevno prisotnost medicinske sestre, ki bi poskrbela tudi razdeljevanje terapije.

delavca, zaradi česar zdravila po navodilih in receptih zdravnika v lekarni dviguje in jih pripravlja v dozirne posodice za vsako zaprto osebo medicinska sestra Zdravstvenega doma Novo mesto ob ponedeljkih in četrtek. Na skupnem sestanku z Zdravstvenim domom Novo mesto, dne 20. 4. 2015 so se dogovorili, da bodo imele zaprte osebe pri sebi kronično terapijo, pripravljena zdravila pa pravosodni policisti samo razdelijo zaprtim osebam, kot je določeno s strani zdravnika (zjutraj, opoldne, zvečer in po urah). Za zagotavljanje deljenja zdravil zaprtim osebam s strani zdravstvenega delavca bi potreboval Oddelek več zaposlenih zdravstvenih delavcev, ki pa v sistemizaciji delovnih mest niso predvideni.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo postopek zaposlitve novega pravosodnega policista čim prej zaključen oziroma bo kmalu prišlo do zaposlitve.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je postopek zaposlitve pravosodnega policista zaključen, pravosodni policist bo nastopil delo 21. 7. 2017.

DPM: ponovno smo predlagali, da se proučijo možnosti zapolnitve prostega delovnega mesta pedagoga.¹¹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da trenutni kadrovski načrt in finančna sredstva za plače uslužbencev ne omogočajo dodatne zaposlitve pedagoga v Oddelku.

DPM: ponovno smo opozorili na potrebo, da se Oddelku zagotovi veljavni hišni in dnevni red, ki bosta prevedena v več svetovnih jezikov (ne samo angleščino).

Generalni urad URSIKS: kot smo že večkrat pojasnili tudi za druge zavode, se bodo prevodi Hišnih redov in Dневnih redov realizirali takoj, ko bodo ti vsebinsko prenovljeni. V teku je prenova hišnih redov za obsojence. Najprej bodo urejeni prevodi v angleški jezik, nato pa še v druge svetovne jezike v okviru možnosti uprave.

¹¹ Prav tako je bilo ugotovljeno, da še vedno ni prišlo do zaposlitve oziroma zasedbe delovnega mesta pedagoga (ta se je upokojila 1. 9. 2013).